

SLOVENSKA ZEMLJA

Glasi slovenske kmečko - delavske politike

Za konzorcij: izdajatelj in urednik Kreutzer Pavel, Ljubljana, Trnovski pristan 14
Štev. čekovnega računa 16.782. Tisk Delniške tiskarne d. d. (Predstavnik F. Pintar)

Izhaja vsak četrtek. Naročnina letno 40 din, polletno 20 din, četrletno 10 din
Za kmete in delavce naročnina letno 32 din, polletno 16 din, četrletno 8 din.

Štev. 17

Ljubljana, dne 27. junija 1940

Leto III.

Ljubljana, dne 26. junija 1940.

Vojaški polomi demokratičnih meščanskih držav Zapadne Evrope so izzvali očitke na te države, hkrati pa tudi na demokracijo samo, češ da demokratično vladana država niti sama sebe ne more braniti. Očitkov, da so bile te države premalo pripravljene na vojno, seveda ni mogoče ovreči, ker so ti očitki zasluženi. Napačno in za nas Slovence nad vse škodljivo pa je, če pri tem zvrčamo kaj krivde na demokracijo samo. Kar so v teh državah zaradi zaslepljenosti, politične kratkovidnosti, lahkovernosti, napačne preračunljivosti ali lenobe in nesposobnosti zakrivali predstavniki ljudstva, je zgolj osebna krivda teh predstavnikov in krivda politično lenega in narodno premalo zavednega ljudstva, nikakor pa ne krivda demokracije kot političnega sestava.

To moramo poudariti navzlic neizpodbitni resnici, da so diktatorske države dandanes na vojno bolj pripravljene in pri vojskovanju uspešnejše, čeprav niso imele na razpolago takih zlatih zakladov kakor nekatere demokratične velesile. Kakor je pri demokratičnih državah polom osebna krivda posameznikov, tako je pri diktatorskih državah sedanjí uspeh te osebne zasluga posameznikov, ki so umeli ljudstvo prisiliti, da je izvršilo to, kar so oni hoteli. Spodobnejši predstavniki bolj zavednega in politično delovnega ljudstva v demokratični državi bi želi danes lahko iste ali še večje uspehe kakor diktatorji, ker sam demokratični politični sestav ne bi nikogar oviral pri izvršitvi tega, kar je varnost države zahtevala. Ne smemo pozabiti, da je v zapadnih evropskih državah gospodarstvo kapitalistično meščanstvo, ki je združevalo pojmi demokracije s pojmom prostega gospodarstva in čim večje osebne svobode. V začetku meščanske demokracije je bilo to tudi čisto v redu, kajti tehnični napredek je zahteval zasebnega kapitalista tedaj, ko je bilo treba graditi brodogradnjo, železnice, rudniške naprave, tovarne itd., a države in politične družbe v državi še niso razpolagale in tudi še niso mogle razpolagati s takimi sredstvi, kakor dandanes. Danes je brez posebnega dokazovanja slehernemu politično mislečemu človeku jasno, da se je popolnoma prosto gospodarstvo preživelo in preživel tudi pojmi demokratične svobode, ki je v nekaterih demokratičnih državah tolikšna, da te države niti obvezne vojaške dolžnosti ne poznajo. Zavedati se moramo, da je demokracija kot politični sestav nekaj, kar se v bistvu ne spreminja, medtem ko so oblike gospodarstva, načini brambenosti države, zasebna lastnina, osebna svoboda itd. družbeni pojavi, ki jim določajo obliko dobe in razmere in ki zaradi tega niso edino v tej ali oni obliki v skladu z demokratičnim političnim sestavom.

Če je meščanstvo svoj čas pod pojmom demokracije razumelo hkrati tudi prosto kapitalistično gospodarstvo, popolno nedotakljivost zasebne lastnine itd., je bila ta zmotna v pojmovanju le svoj čas razumljiva in opravičljiva. Nikakor pa ni več opravičljiva danes, ko morata tako pri nas kakor v drugih državah postati nosilca politične volje in oblasti kmet

Kmečko-delavska politika

VIII. Splošna delovna dolžnost in obveznost v demokratični kmečko-delavski državi

Danes je človeštvo razdeljeno na dva tabora. Prvemu je namen vsega človeškega prizadevanja zbiranje kapitala in z njim združeni brezdelni dohodki, človek in človeško delo pa le sredstvo za doseg tega namena. Ta tabor ima danes v večini držav odločilno besedo in politično veljavo. V drugem taboru pa smo zbrani vsi, ki pravimo: izvir in namen vsega gospodarskega in političnega prizadevanja naj postane človek, njegovo telesno ali umsko delo bodi merilo vrednosti vseh dobrin, kapital in premoženje pa le sredstvo za doseg blaginje in omike skupnosti.

V današnji meščanski demokraciji določa vrednost dela in proizvodov denar, to se pravi: cena se izoblikuje vsled proste tekme povpraševanja in ponudbe. V demokratični kmečko-delavski državi mora cene določevati vrednotenje človeškega dela in mora skupnost s primerno organizacijo dela in gospodarstva ter z zakonito določitvijo plač za delo in cen za nekatere najvažnejše izdelke in pridelke čim bolj izločiti vpliv povpraševanja in ponudbe, ker je ta vpliv pri sedanjem prostem gospodarstvu večinoma le v škodo delovnega ljudstva. Namen zasebnega in javnega gospodarstva v demokratični kmečko-delavski državi je preskrba človeka vrednega življenja slehernemu, ki opravlja kako za skupnost potrebno in koristno delo. Zato pa mora tako delo postati dolžnost in celo obveznost državljana, kateremu mora pa država priznati in dati tudi pravico do takega dela. Preprosto povedano, kdor je za delo sposoben, ne sme ostati brez dela in kdor dela, ne sme biti lačen in strgan.

Uzakonitev delovne dolžnosti in obveznosti je v resnici le nadaljevanje omejitve zasebne lastnine in hkrati prispevek posameznika h koristim skupnosti. Dandanes se lahko delu ogne, kdor ima denar, oziroma premoženje. V demokratični kmečko-delavski državi to ne bo mogoče, ker se bo moral vsak delazmožen državljan ne glede na svoje premoženje baviti s kakim delom, ki mu je skupnost priznala koristnost. Dokler bo to delo opravljal in zanj prejemal sredstva za preživljanje, pa bo moral

seveda tudi ne glede na svoje premoženje plačevati davke in prispevke za svoje socialno zavarovanje.

Ureditev dela in delovnih odnosov je danes najnujnejša zadeva človeške družbe. Ta zadeva ne trpi več odlašanja in demokratične meščanske države so danes v najhujših stiskah ravno zaradi tega, ker dela in delovnih odnosov v svoji državi niso pravi čas uredile. Danes lahko trdimo, da bo prepadla sleherni država — in naj bo njen politični sestav kakršen koli — če ne bo uredila v svojih mejah dela in delovnih odnosov. Ureditev dela in delovnih odnosov v človeški družbi danes sploh ne more biti več posebnost tega ali onega političnega sestava, ker je ta zadeva tako splošno nujna, kakor n. pr. vojaška obveznost, ki je lahko enaka v najbolj samodrški kakor v najbolj demokratični državi.

Vsak državljan demokratične kmečko-delavske države se bo moral torej preživljati z lastnim delom, moral bo pa tudi del svojega dela žrtvovati skupnosti. Če smo spoznali, da ustvarja za življenje potrebne dobrine delo in ne sam denar, pridemo tudi do edino pravilnega zaključka, da bo demokratična kmečko-delavska država samo z obvezno uvedbo splošne delovne dolžnosti lahko izvršila naloge, katere ji nalagajo potrebe države, družbe in posameznika. Sedanjí gospodarski in družbeni red je krivičen, ker škoduje tako posamezniku kakor skupnosti ter koristi le maloštevilnim. V današnji družbi odloča o usodi delovnega ljudstva in njegovih življenjskih pogojih kapital, to je denar in proizvodna sredstva, s katerimi skoraj brez nadzorstva in omejitev razpolagajo posamezniki, v demokratični kmečko-delavski državi pa bo denar samo sredstvo za pravičnejšo razdelitev dobrin na podlagi dejanskega in iz dela izvirajočega zasluga, a vsa proizvodna sredstva morajo služiti delovni skupnosti ter morajo biti podvržena njenemu nadzorstvu in zakonitim omejitvam.

Ker torej v demokratični kmečko-delavski državi ne bo ljudi, ki bi državi mogli odrajtovati visoke davke, bo država tudi uzakonila splošno ob-

vezno delovno dolžnost v korist skupnosti, ki bo trajala določeno dobo in kateri se nihče ne bo mogel izogniti z denarnim odkupom. Splošni in obvezni delovni dolžnosti v korist skupnosti ne bodo obvezani samo starčki, bolniki in otroci.

Za gospodarski napredek našega podeželja in ustanovitev potrebnih socialno-kulturnih, zdravstvenih in ostalih družbi potrebnih ustanov bo morala kmečko-delavska država izvesti mnoga in velika javna dela v okviru določenega gospodarskega načrta. Regulirati bo treba naše reke, uravnati hudournike, napraviti mostove, osušiti močvirja, izboljšati zanemarjena zemljišča, spopolniti prometne zveze, zidati bolnišnice, otroške domove, domove za onemogle itd. Za izvršitev vseh teh velikih del bo država pritegnila k delu vse zdrave, delazmožne in polnoletne državljanke in državljanke.

Razlikovati moramo torej med splošno delovno dolžnostjo, ki bo slehernega za delo sposobnega državljana obvezala, da bo toliko in toliko let opravljal kak za skupnost koristen poklic ter si tako zaslužil svoj vsakdanji kruh in od zasluga plačeval davke in socialna zavarovanja ter med kratkotrajno delovno obveznostjo državljana v korist države, dežele in občine.

Oboje, splošna delovna dolžnost in splošna delovna obveznost v korist skupnosti pa zahtevata predvsem smotrno razdelitev dela po gospodarskem načrtu, ki je danes tudi neizogibna zahteva časa. Ta razdelitev je pri delovni obveznosti bolj enostavna, ker bo delovna obveznost — enako kakor vojaška obveznost — zadrževala le mlajše zdrave ljudi, ki morajo biti za vsako preprosto telesno delo sposobni in ker bodo javna dela, ki jih bodo izvajale država, dežela in občine, že v gospodarskem načrtu točno določena.

Kakor smo že omenili, pa je splošna delovna dolžnost tesno zvezana z državljanovo pravico do dela. Zato se mora zakonita ureditev delovne dolžnosti ozirati tako na sposobnosti državljana, kakor tudi na potrebe skupnosti, za kar je gospodarski načrt neobhodno potreben. Gospodarski načrt mora točno določiti, katere gospodarske panoge so skupnosti v korist in se morajo pospeševati, katere pa je treba omejiti ali sploh izločiti po načelu smotrnosti in družbi koristnega gospodarstva. Temu primerno bo morala demokratična kmečko-delavska država tudi uravnati šolstvo, o čemer bomo poročali v enem prihodnjih sestavkov.

Gospodarstvo meščanske demokratične države, ki temelji na kapitalu, bo demokratična kmečko-delavska država nadomestila z gospodarstvom, ki bo temeljilo na delu.

Zato moramo gospodarstvo spremeniti tako, da bo dajalo vsem ljudem delo in človeka vreden obstoj. Uzakonitev splošne delovne dolžnosti in obveznosti je ena izmed največjih presnov (reform), ki jih mora demo-

in delavec, in ko so potrebe in zahteve državljanke skupnosti čisto drugačne kakor so bile nekdanj.

Demokratična kmečko-delavska država torej ni nič manj demokratična, če ima vezano in načrtno gospodarstvo, omejeno zasebno lastnino, poleg vojaške obveznosti še delovno obveznost in namesto osemurnega morda deseturni delovnik, ker so vse to le stvari, ki jih nujno zahtevajo naša doba in naše razmere, in brez ureditve teh stvari ni mogoče zavarovati koristi skupnosti in ustreči poglavitnim človečkim in življenjskim potrebam posameznika.

Ne smemo torej mešati pojmov, kajti bolj kakor kdajkoli je danes

potrebno, da ločimo bistvo, ki je trajno, od vsega drugega, kar je samo časovno pogojeno in spremenljivo. Bistvo demokracije je tudi pri drugačnem družbenem redu ohranjeno s tem, da se vse omejitve in načrti gospodarstva itd. izdelujejo in izvršujejo z odobravanjem in s sodelovanjem ljudstva in za namene, ki služijo res koristim večine ljudstva. To večino imata v demokratični kmečko-delavski državi seveda kmet in delavec in zato demokracija kot politični sestav ne more nikoli prepasti, temveč se more in mora le iz meščanske demokracije povzdigniti na višjo stopnjo kmečko-delavske demokracije — delovnega ljudstva. J. R.

Kapitulacija Francije

To, kar je človek najmanj pričakoval, se je zgodilo. Francija je popolnoma kapitulirala pred nemško vojaško premočjo. Izredne razmere, v katerih se nahajamo, nam narekujejo, da se omejimo samo na **uradna poročila**. Vojaške napake in nedostatke francoske oborožene sile obravnava poseben sestavek. Zato hočemo v tem sestavku podati samo zgoščeno poročilo o politično važnejših dogodkih, ki so Francijo prisilili k predaji.

13. t. m. je nemška vojska predrila že skoraj do Pariza in zavzeli so mesta Rouen in Reims, znana iz prejšnje svetovne vojne. Nemci so bili od francoske prestolnice Pariza oddaljeni samo še dvajset kilometrov. Čeprav so Francozi prvotno razglasili, da bodo Pariz branili do skrajnih moči, so se slednjič vendar odločili, da bodo Pariz prepustili brez obrambe. Da bodo naši somišljeniki razumeli vso težino položaja, v katerem se je že tedaj nahajal francoski narod, naj jim v glavnem sporočimo poslanico, ki jo je predsednik francoske republike Reynaud poslal predsedniku ameriških Združenih držav Rooseveltu že v ponedeljek dne 10. junija 1940. V uvodu se Reynaud zahvaljuje za izdatno pomoč zaveznikom. Nato pa pravi:

«Že šest dni in šest noči se naše divizije bojujejo brez vsake ure oddiha proti sovražniku, ki razpolaga z ogromno premočjo v moštvu in materialu. Sovražnik je pred samimi vrati Pariza. Borili se bomo pred Parizom in za Parizom. Zatekli se bomo, če bo potrebno, v katero izmed svojih provinc in če to ne bo pomagalo, se bomo izselili v severno Afriko ali v naše kolonije v Ameriki. Vsa vlada je že zapustila Pariz. Sam se pravkar pripravljam, da grem k armadi, da jo vzpodbudim k borbi z vsemi silami, ki je ne bomo opustili. Prosim vas, da vse to poveste narodu Zedinjenih držav. Povejte mu tudi, da smo pripravljene žrtvovati se v svojem boju za svobodne ljudi. Naslavljam svoj klic v uri, ko je nova velika diktatura (Italija) zadala Franciji udarec — v hrbet.»

V nadaljnjem svojem govoru prosi predsednik francoske republike še za izdatnejšo pomoč in končuje svoj govor z naslednjimi besedami:

«Mir, svoboda in varnost 90 % ljudi na svetu sta ogrožena od ostalih 10 %. Vsi, ki verujejo v mednarodni red in zakonitost, morajo nekaj storiti, da ne bo prevladala volja. Ura je prišla za 90 % svobodnih ljudi, da se združijo proti smrtni nevarnosti, ki nas vse ogroža. Zaupam v solidarnost ameriškega naroda v borbi za življenje, v kateri se bore zavezniki, ne samo za svojo varnost, temveč tudi za varnost ameriške demokracije.»

V petek dne 13. junija so Nemci že vkorakali v Pariz, ki ga je francoska vlada razglasila za odprto mesto, ki se ne bo branilo. Predsednik francoske vlade Reynaud je imel ta dan govor po radiju, v katerem je poslednjič prosil Roosevelta za pomoč, češ da je Francija izgubila bitko in da jo morejo rešiti samo roji letal, ki naj prilete z druge strani oceana.

V soboto dne 14. junija se je francoska vlada preselila iz Toursa v Bordeaux v južni Franciji, medtem ko so Nemci vedno globlje predirali v osrčje Francije, in tudi že na več mestih zavzeli postojanke v Maginotovi obrambni črti. Predsednik ameriških Združenih držav Roosevelt je izjavil z ozirom na poslanico predsednika francoske vlade, da bo Amerika nudila zaveznikom čim izdatnejši in čim hitrejšo pomoč.

V noči od sobote na nedeljo, to je 16. junija, je dosedanja francoska vlada podala predsedniku francoske republike Lebrunu ostavko in novo vlado je sestavil maršal Petain, ki je

kratična kmečko-delavska država izvesti, če hoče biti vredna svojega imena, kajti temeljni nosilec vsega narodnega, gospodarskega in političnega življenja more biti edinole in samo delovni človek — ročni in umski.

Kreutzer Pavel

pritegnil v vlado kot ministra narodne obrambe generala Weyganda in kot mornariškega ministra admirala Darlana. Novi francoski ministrski predsednik maršal Petain je imel v ponedeljek dne 17. junija govor po radiju, v katerem je francoskemu narodu sporočil naslednje:

«Na poziv predsednika republike sem prevzel z današnjim dnem vodstvo francoske vlade in občeudovanja vredne francoske armade, ki je, zvesta največjim tradicijam Francije, vodila boj proti sovražniku, nadmočnemu tako v orožju kakor tudi po številu... S težkim srcem moram povedati, da moramo prenehati z vojevanjem. Ponoči sem poslal nemški vladi poslanico, v kateri sem vprašal, če je mogoče najti časten način med vojaki, da nehamo sovražnosti...»

V torek dne 18. junija sta se v Monakovem v Nemčiji sestala nemški kancler Hitler in predsednik italijanske vlade Mussolini, da preučita francosko ponudbo o kapitulaciji, oziroma o premirju. Med tem časom pa se boji med francoskimi in nemškimi četami še vedno nadaljujejo in Nemci zavzemajo trdnjavo za trdnjavo, mesto za mestom in predirajo vedno globlje v osrčje Francije.

V četrtek dne 20. junija je francoski ministrski predsednik maršal Petain sporočil po radiju francoskemu narodu naslednje:

«Odločil sem se, da prosim za premirje, ker je tako zahteval vojaški položaj. Upali smo, da se bo francoska armada lahko upirala ob Sommi in Aisni. General Weygand je izvedel novo razporeditev čet in njegovo ime samo je obljubljalo zmago. Toda ta obrambna črta je morala pod silnim sovražnim pritiskom popustiti. Že od 13. junija dalje je bilo jasno, da bo prošnja za premirje neizogibna. Ta udarec je presenetil mnoge Francoze, ki se spominjajo slavnih uspehov prejšnje vojne. Vzroki našega poraza so naslednji:

V maju leta 1917. smo imeli še tri in četrt milijona mož pod orožjem, kljub trem letom vojne. Na predvečer zadnje bitke v sedanji vojni smo imeli na razpolago pol milijona vojakov manj. Razen tega je bilo 1918. leta v Franciji mnogo več angleških čet, ne glede na to, da so se na naši strani bojevali Italijani in Američani. Naša slabost, kar zadeva vojni material, je bila sedaj nasproti sovražniku še večja nego pomanjkanje vojakov. Nismo več tako močni, kakor pred dvaindvajsetimi leti in imeli smo premalo prijateljev. Premalo vojakov, premalo orožja, premalo zaveznikov, to so vzroki našega poraza. Ko smo zmagali v zadnji vojni, je prevladal duh veselja nad duhom žrtev med Francozi. Danes pa je nesreča tu. Bil sem z vami v dneh slave in ostal bom z vami kot predsednik vlade tudi v sedanjih temnih dneh. Ostanite trdni! Boj se še nadaljuje, boj za Francijo ter za zemljo njenih sinov.»

V četrtek dne 20. junija je francoska vlada ponudila premirje tudi italijanski vladi. Posredovalec med francosko vlado na eni strani ter nemško in italijansko vlado na drugi strani je bil predsednik Španije, general Franko, ki je osebni prijatelj predsednika francoske vlade maršala Petaina.

V petek dne 21. junija se je francoska delegacija pod vodstvom generala Huntzingerja sestala z nemškimi delegati, ki jih je vodil general Keitel. Razgovori za premirje so bili v Compiègneu blizu Pariza in v istem vagonu, v katerem so zavezniki 1918. leta izročili Nemčiji pogoje za premirje. Razgovorom je splošno prisostvoval tudi nemški kancler Hitler. Francoska delegacija je bila v stalni telefonski zvezi s svojo vlado v Bordeauxu in se z njo posvetovala o posameznih točkah premirja.

V soboto dne 22. junija ob šestih popoldne je bilo podpisano premirje. Sklenjeno je bilo, da bodo sovražnosti med obema armadama ustavljene šele šest ur potem, ko bo nemško vrhovno vodstvo prejelo od italijanske vlade sporočilo, da so Francozi tudi z Italijani sklenili premirje.

Po poročilih angleške časninarske agencije so glavni pogoji, ki jih je morala francoska vlada sprejeti, naslednji:

Vse francosko vojno brodovje bo ves čas vojne med Anglijo in Nemčijo ter Italijo internirano pod nemško in italijansko kontrolo,

del brodovja pa bodo Nemci porabili za varovanje francoske kolonijalne posesti. Nemška vojska bo zasedla vso zapadno francosko obalo ob Atlantskem oceanu ter vse francosko zemlje od črte, ki sega od švicarske meje pri Zenevi do Toursa pri Loiri. Pariz ostane do konca vojne v nemških rokah in mora Francija plačati vse stroške zasedbe. Francozi morajo razorožiti vse svoje vojaštvo, a omejeno število vojske smejo obdržati za vzdrževanje reda na zasedenem ozemlju. Francosko orožje prevzame nemška vojska, oziroma bo pod nemško kontrolo. Trgovsko ladjevje ne sme zapustiti francoskih pristanišč in mora Francija vse svoje ladje, ki je v tujih pristaniščih, poklicati domov. Francija mora Nemčiji izročiti se vojne ujetnike, a francoski vojni ujetniki ostanejo v Nemčiji do konca vojne. Francija ne sme dobavljati Angliji nobenega vojnega materiala. Francija mora poskrbeti za neoviran blagovni promet med njo in Nemčijo ter Italijo. Premirje velja do konca vojne, a ga Nemčija lahko razveljavi, če bi Francija kršila prevzete obveznosti.

V ponedeljek dne 24. junija je francoska delegacija sklenila premirje tudi z italijansko vlado. Pogajanja so bila v bližini Rima in so francosko delegacijo prepeljali iz Francije v Italijo nemški zrakoplovi, ki so jih vodili nemški častniki. Isti dan

ob devetih zvečer je nemški radio objavil naslednjo vest:

«Danes v ponedeljek dne 24. junija 1940 je bil ob 19.15 nemškega poletnega časa v Rimu podpisan italijansko-francoski sporazum o premirju. Ob 19.35 je bilo to sporočeno nemški vladi. Prišlo tega je v tem trenutku stopil v veljavo tudi nemško-francoski sporazum o premirju. Zato je nemško vrhovno poveljstvo odredilo ustavitve sovražnosti proti Franciji. Dne 25. junija ob 1.35 nemškega poletnega časa prenehajo na obeh straneh sovražnosti. Vojna na zapadu s Francijo je s tem končana.»

Hitler je naslovil naslednji razglas nemškemu narodu: «Nemški narod! Tvoji vojaki so po komaj šesttedenski junaški borbi končali na zapadu vojno z junaškim nasprotnikom. Njihova dejanja preidejo v zgodovino kot najslavnejša zmaga vseh časov. V globoki ponižnosti se zahvaljujem Bogu za njegov blagoslov. Odrejam, da se v proslavo te zmage razobesijo zastave za dobo desetih dni, sedem dni pa naj zvone vsi zvonovi v Nemčiji.»

Francoska vlada je na svoji seji dne 24. junija sklenila, da bo dan 25. junija proslavljen kot dan narodnega žalovanja. Ob desetih dopoldne je bila v katedrali v Bordeauxu maša za žrtve sedanje vojne. Službi božji so prisostvovali vsi člani francoske vlade s predsednikom Francije na čelu.

Ob 12. obletnici umora hrvatskih kmečkih buditeljev

V znamenju podložništva in tlačanstva, lakote in pomanjkanja najpotrebnejših življenjskih dobrin se že stoletja in stoletja razvija osvobodilni boj južno-slovanskih kmetov in delavcev. Na desetisoče in desetisoče svojih najboljših sinov in hčera so že južno-slovanski kmečko-delavski narodi žrtvovali v boju za pravico, svobodo in človeka vredno življenje. S svojo krvjo so ustvarjali velike in močne države, s svojim znojem in žulji so jih vzdrževali in branili, plemenitahem in meščanom so zidali mogočne gradove in ponosne palače in s svojim trdim delom od jutra do mraka so skrbeli za njih udobnost in brezdelno življenje. Njim samim je primanjkovalo in še primanjkuje ovsenega kruha, pod dolgovi se šibe njih slamnate bajte, strgani in bosi delijo usodo hlapca Jerneja.

Nepretrgana je zgodovina južno-slovanskih kmečkih in delavskih uporov. V prvem večjem slovenskem kmečkem uporu 1514/15. leta se je nad 20.000 kmetov združilo v «Slovensko kmetiško zvezo» in zahtevalo vse tiste pravice, ki so bile zapisane v starih urbarjih in odpravo vseh novih davkov in bremen. Z mečem in ognjem je Jurij pl. Herberštajn ponikal kmečke upornike in na tisoče in tisoče kmetov je padlo v glavni bitki pri Brežicah. Hrvatsko-slovenski kmečki upor pod vodstvom Matije Gubca in belokranjskega Ilje Gregorčiča 1572/73. leta je zahteval še večje žrtve in samo na glavnem bojišču pri Doljni Stubici je padlo nad 5000 kmetov. Voditelja upora Matijo Gubca pa so 15. februarja 1573. leta na Markovem trgu v Zagrebu kronali z železno trgu in trgali z žarečimi kleščami z njega meso ter ga naposled razčetverili.

Krvavi pokolj nad 20.000 bolgarskih kmetov in njihovih voditeljev 1923. leta smo opisali v zadnji številki «Slovenske zemlje».

Vse to so postaje križevega pota, ki ga južno-slovanski kmet in delavec hodita že stoletja, vse to je nepretrgana veriga Velikih petkov na poti do Vstajenja. To so pa tudi kačipot v boljše bodočnost kmečko-delavskega ljudstva, ki nenehoma terja svoje človeške in državljanske pravice in tisti položaj v človeški družbi, ki mu po njegovem številu in trdem delu tudi pripada.

Južno-slovanski kmetje in delavci se dobro zavedajo, da brez žrtev ni zmage, zavedajo se besed voditelja hrvatskih kmetov Štefana Radića: «Narod, nihče ti ne more ničesar dati, niti vzeti, ako si sam ne daš ali vzameš.» Zavedajo se svoje moči, zato se že stoletja bojujejo in nikdar ne obupajo; včasih ta zavest sicer malo popusti, a se zato čez leta tem silneje uveljavlja.

S hvaležnostjo in občudovanjem se tudi slovenski kmečko-delavsko ljudstvo spominja vseh teh žrtev svojega in sosednjih slovanskih narodov. Zato je prav, da se ob dvanajsti obletnici umora hrvatskih kmečkih buditeljev spomnimo tudi mi nanje.

Dne 20. junija 1928. leta so v belgrajskem parlamentu padli trije najvidnejši zastopniki Hrvatske kmečke stranke. Brez kakršnega koli povoda je nanje streljal pobešeni plačanec Puniša Račić. Pavle Radić in Jurij Basariček sta takoj mrtva obležala na parlamentarnih tleh, a Štefan Radić je na zadobljenih ranah umrl dne 8. avgusta 1928. leta.

Nobena žrtev za lastni narod ni prevelika in zastoj in tudi ta umor hrvatskih narodnih predstavnikov je hrvatske kmečke množice še bolj utrdil v prepričanju, da je samo v slogi, odločnosti in pogumu moč in zmaga. Še tesneje so se povezali v svoji Hrvatski kmečki stranki in 1935. leta dosegli svoj prvi veliki uspeh pri državnozborskih volitvah, kateremu je 1938. sledila druga in odločilna zmaga, ko so strli verige unitarizma in centralizma ter si priborili tako ureditev države, kakršno so zahtevali.

Hrvatski narod je 20. junija 1928. leta žrtvoval življenje treh svojih najboljših sinov na oltar svobode, pravice in človečnosti, in njim so se pridružile nepregledne vrste žrtev hrvatskega kmečkega ljudstva v vseh letih obstoja Jugoslavije. Zato je tudi zmagal in je vreden svobode, ki jo je dosegel.

Posamezniki padajo pod mečem in ognjem, narod je večni in vse večne čase časti spomin na svoje žrtve. Temu spominu se pridružujejo tudi slovenski kmetje in delavci in kličejo: Slava in večni spomin žrtvam 20. junijskega atentata!

K. P.

Vojni položaj

V zadnjem poročilu smo že omenili, da bi utegnil biti nemški predor do Rouena nevarnejši, kakor je priznalo francosko uradno poročilo. Predor je bil res usoden, kajti francoska vojska se ni mogla niti več ustaviti ob Seini in Marni. Nemška vojska je že 14. junija dopoldne vkorakala v Pariz, ki so ga Francozi brez boja zapustili in francoska vojska se je povsod začela umikati pred sovražnikom, ki je njeno strnjeno črto na več krajih prebil. 16. junija je Reynaudova vlada ostopila in nova vlada maršala Petaina je takoj ponudila premirje, katero je bilo z Nemčijo sklenjeno 22. junija, z Italijo pa dne 24. junija, nakar so bile 25. junija, 55 minut po polnoči, sovražnosti med temi državami ustavljene. Zgodovino kapitulacije Francije objavljamo na drugem mestu.

O vojaških vzrokih tega velikega poraza nekaj najmočnejše evropske velesile pa moremo reči le to, kar zmerom ponavljamo: duh je, ki zmaguje in slaboten duh podleže sili. Vsa čast francoskemu vojaku, ki se je vojskoval enako hrabro kakor poljski. Tista plast francoskega naroda, ki je odločevala o usodi francoske države, pa očitno ni bila dovolj delovna, požrtvovalna in hrabra in brez teh lastnosti v odločilnih trenutkih narodu vsa kulturnost ne hasne nič. Dobro bi bilo, če si to zapomnimo tudi Slovenci, ki se zaradi lenobe, malodušnosti in sebičnosti včasih preradi zavervamo v kulturnost, ne da bi pomislili, kdaj je čas kulture in kdaj je čas meča.

V zadnjih letih so vojne operacije v Evropi prizadele 21 držav. Od teh

je Nemčija brez boja ali v boju zasedla popolnoma ali delno Avstrijo, Češko, Gdansk, Poljsko, Dansko, Norveško, Nizozemsko, Belgijo, Luksemburg in Francijo, torej deset držav. Italija je zasedla Albanijo. Rusija dele Poljske, Finske ter Estonijo, Letonsko in Litvo. Madjarska je zasedla del Slovaške in Podkarpatsko Rusijo. Španija je imela državljansko vojno brez teritorialnih sprememb, Anglija je začasno zasedla Islandijo, v katero so pozneje prišle kanadske čete. Edine države, ki se jih vojna v Evropi še ni dotaknila, so: Portugalska, Švedska, Jugoslavija, Romunija, Bolgarija, Švica in Grčija, torej sedem držav proti enaindvajsetim. Vojna dejavnost, ki je povzročila tolikšne spremembe v političnem zemljepisju, pa vsega skupaj ni trajala niti toliko časa, kakor sama državljanska vojna v Španiji.

Danes je položaj ta, da je Anglija, ki je povsod iskala zaveznike, da bi se vojskovali z njo, in ki se je preveč zanašala na uspeh blokade, ostala sama in ima proti sebi vso vojno silo Nemčije in Italije. Ta sila je na kopnem in v zraku velika, pa tudi na Sredozemskem morju upoštevanja vredna. Sovražnici Anglije imata zdaj na razpolago švedsko železo, romunski petroleji in še marsikaj, da vojno lahko nadaljujejo. Anglija se bo morala torej resno vojskovati, kakor se ni v svoji zgodovini dozdaj še nikoli in njena usoda je odvisna od odločitve obeh Amerik. Po končani vojni v Franciji se Nemčija in Italija s vojo silo obrneta lahko kamor hočeta, kajti povsod bosta zadeli tudi — Anglijo.

bore odločno v vrstah zaveznikov za svobodo.

Zaradi tega britanska vlada poziva vse Francoze, ki niso pod oblastjo sovražnika, da jo podpro pri izvajanju njene naloge in da na ta način omogočijo zanesljivejši in hitrejši konec te vojne. Britanska vlada poziva vse Francoze, naj bodo zdaj kjerkoli, da z vsemi sredstvi podpro prizadevanja za osvoboditev, prizadevanja, ki so ogromna, a ki bodo gotovo privedla do zmage.

V imenu francoske vlade mu je odgovoril njen predsednik maršal Pétain še isti dan, to je dne 23. junija, ki je med drugim izjavil naslednje:

«Z žalostjo in boleščjo smo poslušali besede gospoda Winstona Churchilla. Razumemo njegovo boleščjo in skrb. Toda ne moremo brez protesta mimo njegovih besed o naši državi. Churchill je lahko razsodnik nad svojo državo, ne pa nad našo. Borili smo se junaško in branili smo čast svoje zastave. Naj Churchill ve, da smo prestali hude preizkušnje in da bomo s pogumom prenesli tudi vse nadaljnje.»

+ Romunija postala avtoritativna država. V Romuniji je bila dne 21. t. m. objavljena uredba, ki odreja ustanovitev enotne narodne stranke, s čemer so vse dosedanje stranke razpuščene in bo v vsej državi samo ena stranka, katere predsednik bo romunski kralj sam. Vsak državni uradnik mora biti član te stranke, sicer bo odpuščen iz službe. Šef štaba Stranke naroda, minister Curadianu, je med drugim izjavil o ustanovitvi nove stranke tudi naslednje: «Najvišji zakon, ki nas mora voditi, je rešitev domovine, rešitev po junaških dejanjih. Stranka naroda, katere vodstvo je prevzel sam kralj, je činitelj, ki izvaja popolno složnost pri delu. Vsak mora razumeti, da je nad našimi brezpomembnimi osebnostmi močna domovina in narod, ki morata postati naš najvišji ideal. Totalitarna zasedba, ki predstavlja združene sile, temelji zdaj na strankinem delu. Ta zamisel bo vodila vse moralno in materialno življenje naroda. Bodimo hvaležni kralju, ki je prevzel vodstvo stranke in pojdimo za njim v strnjene vrstah kot kompaktna masa, trdno odločeni, da delamo in da storimo svojo dolžnost.»

+ Državni preobrat na Estonskem. Kakor poročamo na drugem mestu, je Rusija zasedla vse tri baltiške države, Litvo, Estonsko in Letonsko. Na Estonskem je bil 21. junija izvršen državni preobrat in se je delavstvo polastilo vladne palače in je bila sestavljena revolucionarna vlada. Delavstvo so vzpodbujali tudi predstavniki Rusije. Po poročilih švicarskih in švedskih listov je Rusija na svoji zahodni meji zbrala mnogo vojaštva, posebno motoriziranih enot, tankovskih divizij in letal.

+ Predsednik francoske vlade maršal Pétain je imel v torek dne 25. junija govor francoskemu narodu, ki mu je med drugim sporočil tudi vzroke francoske kapitulacije. Opozoril jih je na lahkomišelnost, kateri so se udajali zavezniki, ker so se zanašali na vse mogoče činitelje, samo ne na orožje. Vojne ni mogoče dobiti z dolarji, temveč z orožjem. Velika ovira francoske obrambe so bili tudi milijoni beguncev, ki so se v popolnem neredu premikali iz kraja v kraj. Naša čast je s sklenitvijo premirja rešena, vojna je končana in bilo bi brez pomena, da jo nadaljujemo v kolonijah. Začenja se novi red in vi, ki ste se bojevali, se boste sedaj vrnili domov. Svetujem Vam vsem, da primete za delo, ker moramo obnoviti Francijo. Naš poraz je bil nasledek naše nedelavnosti in moramo sedaj dokazati, da smo sposobni tudi za delo.

+ Najvažnejše določbe premirja. V torek dne 25. junija je nemška poročevalska agencija objavila besedilo pogodbe o premirju med Nemčijo in Francijo in isti dan je tudi v Rimu bilo objavljeno besedilo pogodbe o premirju med Italijo in Francijo. Glavne določbe teh pogodb so naslednje: Francoska vlada ustavi boj proti nemški državi v Franciji, v vseh fran-

coskih kolonijah, protektoratih in mandatnih pokrajinah ter tudi na morju. Vse francoske čete morajo takoj odložiti orožje. Nemške čete bodo imele zasedene pokrajine severne Francije. Francoske oblasti se morajo pokoravati odredbam nemške komande. Nemška vojska bo zasedla tudi francosko obalo, kolikor jo bo potrebovala za svoje vojne operacije. Francoska vojska na kopnem, na morju in v zraku se mora demobilizirati. Za izvedbo teh odredb more nemška vlada zahtevati, da se ji v celoti izroče vsi topovi, tanki, oklopna vozila in vse strelivo. Francija mora izročiti vse načrte francoskih utrd v zasedenem ozemlju in ozemlju, ki ga bo Nemčija še zasedla. Sporočiti mora tudi točne podatke o položajih minah na kopnem in v morju. Francoska vojna mornarica bo pod nemško in italijansko kontrolo internirana, vse ladje pa razorožene. Nemška vlada je svedčano zagotovila, da nima namena uporabiti francoske mornarice v vojni proti Angliji, kakor tudi to, da nima namena polastiti se francoske mornarice, kadar se bo sklepal dokončni mir. Vse ladje, ki so izven francoskih pristanišč, mora francoska vlada pozvati nazaj. Francoska vlada bo prepovedala, da bi se francoski državljani bojevali proti Nemčiji, preprečila bo pa tudi, da bi francoski vojaki odšli iz države. Francija mora Nemčiji vrniti vse zaplenjene nemške trgovinske ladje, a francoska trgovinska mornarica do nadaljnjega ne sme odpluti iz francoskih pristanišč. Vsa letališča, letala in naprave bodo pod nemškim in italijanskim nadzorstvom. Radijske postaje v nezasedenem delu Francije prenehajo s svojimi oddajami. Francija mora zagotoviti tranzitni promet preko nezasedenega ozemlja med Italijo in Nemčijo. Stroške za vzdrževanje nemških čet na francoskem ozemlju bo nosila Francija. Vse vojne ujetnike mora Francija izročiti Nemčiji. Francoski vojni ujetniki ostanejo v Nemčiji do konca vojne. Sporazum o premirju velja do sklenitve mirovne pogodbe. Če francoska vlada prevzeta obveznosti ne bi izpolnjevala točno, lahko Nemčija odpove ta sporazum.

V sporazumu med Italijo in Francijo, so najvažnejše naslednje določbe: Na francoskem ozemlju se demilitarizira obmejni pas ležec ob Italiji in sicer v širini 50 km. Enako v Alžiru, Tunisu. Popolnoma se demilitarizira vsa francoska Somalija, a Italija sme uporabljati pristanišče v Džibutiju in francoski del železniške proge Džibuti—Addis Abeba. Dokler trajajo sovražnosti med Italijo in Anglijo, mora Francija demilitarizirati utrjena oporišča v Toulonu, Bizerti, Ajacciu in Oradu. Italija ima pravico zahtevati delno ali popolno izročitev vsega orožja tistih divizij, ki so sodelovale v boju proti Italiji. Ostale točke pa so podobne zgoraj omenjenim določbam v francosko-nemški pogodbi o premirju.

Somišljeniki! Storitve svojo dolžnost do „Slovenske zemlje“! Ne odlašajte in poravnajte naročnino še danes, ker se vzdržuje naš list samo z naročnino. Somišljenikom, ki ne bodo poravnali naročnine, bomo morali ustaviti pošiljanje „Slovenske zemlje“, ker je ne moremo pošiljati zastoj! — Novim naročnikom, ki žele vse dozdaj izšle številke, sporočamo, da jim 2. in 4. številke ne moremo poslati, ker so nam pošle.

Uprava.

Dogodki po svetu

+ Francoski imperij razdeljen v dva dela. Takoj, ko je bilo uradno objavljeno premirje med Francijo in Nemčijo ter Italijo, je imel francoski general De Gaulle v londonskem radiu govor, v katerem je dejal:

«Vlada v Bordeauxu je sprejela pogoje za premirje, ki pomenijo kapitulacijo. Vdaja je bila podpisana prej, nego so bila izčrpana vsa sredstva za odpor. Ta sredstva so izročena sovražniku, ki jih bo uporabil proti našim zaveznikom. Uporabil bo proti zaveznikom naše orožje, naša letala, naše ladje in naše zlato. Ta vdaja je suženjstvo.»

Nato je bila v francoščini prebrana naslednja izjava:

«Vlada Nj. Veličanstva smatra, da pogoji za premirje, ki so bili podpisani in s katerimi so prekršeni sporazumi, ki so bili svečano sklenjeni med zavezniki, vladama, popolnoma podrejuje vladu v Bordeauxu sovražniku ter ji jemljejo vso svobodo in vse pravice francoskih državljanov. Z ozirom na to izjavlja vlada Nj. Veličanstva, da vlade v Bordeauxu ne more smatrati za vladu neodvisne države. Vlada Nj. Veličanstva jemlje na znanje predlog o ustanovitvi začasnega francoskega narodnega odbora, ki predstavlja neodvisne Francoze, kateri so pripravljeni nadaljevati vojno ob izpolnjevanju mednarodnih obveznosti Francije.»

V Londonu je bil torej ustanovljen Francoski narodni odbor, ki se je odločil, da bo nadaljeval vojno z Nemčijo in opravljal vso upravno oblast nad francosko kolonialno posestjo ter imel vrhovno oblast nad vsemi francoskimi oboroženimi silami izven Francije. Kakor poročajo angleški listi, so se tudi predstavniki francoskih kolonij izjavili, da bodo nadaljevali svoj odpor proti Nemčiji in Italiji.

Francoska vlada v Bordeauxu je generala De Gaulle degradirala. Francoski narodni odbor v Londonu razpolaga s precejšnjo oboroženo silo, ker je del francoskega brodogradništva ušel iz francoskih pristanišč in se za-

tekkel v Anglijo, enako tudi velik del francoskega letastva in vojaštva.

V zvezi s tem je tudi angleški veleposlanik pri francoski vladi v Bordeauxu Campbell zapustil Bordeaux in z vsem osebjem poslaništva odpotoval v London. Kakor poročajo, bo tudi bivši ministrski predsednik Reynaud vstopil v novoustanovljeni Francoski narodni odbor, ki namestila nekje v francoskih kolonijah osnovati legalno francosko vladu, ki bo nadaljevala boj z Nemčijo in Italijo na strani Anglije.

+ Angleški ministrski predsednik Churchill je po sklenitvi premirja med Francijo ter Nemčijo in Italijo podal naslednjo izjavo:

Britanska vlada je sprejela z boleščjo in zaprepačenjem vest, da je francoska vlada v Bordeauxu pristala na pogoje, ki so jih ji diktirali Nemci. Britanska vlada ne more verjeti, da bi bila katera koli druga francoska vlad, svobodna neodvisna, vlada, ki bi se naslanjala na ljudstvo, mogla sprejeti takšne pogoje. Ti pogoji, če jih bodo sprejeli vsi Francozi, ne bodo dali samo Francije, pač pa tudi vse njeno cesarstvo na milost in nemilost nemško-italijanskim diktatorjem. Ne samo, da bo francoski narod podjarmljen in prisiljen delati proti svojemur zavezniku, ne samo, da bo francoska zemlja s pristankom vlade v Bordeauxu izkoriščana kot sredstvo za napad proti zavezniku, pač pa bodo tudi vsi viri francoskega imperija ter francoska mornarica prešli v sovražne roke, da bi sovražnik dosegel svoje cilje.

Britanska vlada je trdno prepričana, da bo, pa naj se zgodi kar koli, mogla nadaljevati vojno brez ozira na to, kako bo potekalo vojskovanje na morju, v zraku ali na kopnem in da se bo vojskovala do konca, ki bo kronan z uspehom. In ko bo Velika Britanija zmagala, bo kljub sedanjemu koraku vlade v Bordeauxu zmagala tudi stvar francoskega naroda. Britanska zmaga je edino upanje za veličino Francije in za svobodo njene naroda. Smeli ljudje iz ostalih držav, ki so jih Nemci podvrgli, se

IZ DOMAČE POLITIKE

Obnovitev diplomatskih odnošajev z Rusijo

Po poročilu naše agencije Avale je naša država obnovila svoje diplomatske odnose z Rusijo, kar je bilo po ugodno poteklih trgovinskih pogajanjih tudi slej ko prej pričakovati. Ruska vlada je že imenovala svojega poslanika v Belgradu, a naša vlada svojega poslanika v Moskvi. Za našega poslanika v Moskvi je imenovan dr. Milan Gavrilović, ki je v naši diplomatski službi služboval že v raznih evropskih prestolicah, tako v Londonu, Berlinu in Rimu. Po smrti voditelja Zemljoradniške stranke Joce Jovanovića je bil Gavrilović izvoljen za predsednika Zemljoradniške stranke. Ruska vlada je imenovala za po-

slanika v Belgradu dosedanjega ruskega poslanika na Norveškem Viktorja Andrejevia Plotnikova. Obe državi sta tudi že dali pristanek za imenovane poslanike.

Pozdravljamo ta korak naše vlade, ker je bil že skrajni čas, da navežemo normalne diplomatske odnose z največjo slovansko državo, ki bo v bližnji bodočnosti morda imela odločilno besedo pri novem urejanju Evrope. Naša stranka je že od nekdaj zagovarjala čim tesnejšo naslonitev na Rusijo, in nas veseli, da je bil sedaj poleg trgovske pogodbe storjen tudi ta korak obnovitve diplomatskih odnošajev, katerim naj slede še drugi.

— Ministrski predsednik Cvetković je v svojem razgovoru, ki ga je imel z dopisnikom nemške poročevalske službe dr. Gruberjem, podal naslednjo izjavo o naših odnošajih z Nemčijo:

«Politika kraljevine Jugoslavije ima jasne in določne cilje. Ti cilji so izraz stalne težnje, da ohrani dobre in prijateljske odnose z vsemi svojimi sosedi, da bi se na ta način v balkanski in podunavski Evropi čim bolj okrepilo konstruktivno sodelovanje med narodi jugovzhoda, sodelovanje brez katerega ne more biti blagostanja. To politiko, ki je v skladu s pravnim razpoloženjem vseh slojev našega naroda, Jugoslavija že več let dosledno izvaja. Ta politika je že rodila dobre sadove v vseh smereh. Ko je izbruhnil vojni požar, je vlada, ki ji imam čast predsedovati, takoj v duhu te svoje že tradicionalne politike proglasila najstrožjo nevtralnost ter se odločno trudila, da to politiko nevtralnosti izvede na vseh poljih naše države in narodne delavnosti. Takšno jasno in odkrito stališče Jugoslavije je mnogo pomagalo, da se v tem delu naše celine ohrani mir in da narodi tega kraja Evrope ostanejo izven vojnega požara.

Odnosaji sodelovanja in prijateljstva Jugoslavije z nemškim rajhom so bili vzpostavljeni že mnogo prej, preden je ta močna država postala naša neposredna sosedja. Ti prijateljski odnosi so v teku časa postajali čedalje globlji in so prišli do posebno globokega izraza na polju gospodarskih vezi. Na tem polju nam obojestransko koristi še dalje narekujejo, da razvijamo čim tesnejše sodelovanje, ki se je tudi v času vojnih motenj v polnem obsegu ohranilo ter že s tem pokazalo, da je zdravo in da temelji na naravnih pogojih. Kajti ne samo, da se gospodarstvi naših držav tako skladno izpopolnjujeta, temveč Jugoslavija poleg tega predstavlja dragoceno vez med veliko industrijsko proizvodnjo nemškega rajha in poljedelskimi državami Bližnjega vzhoda.»

Dne 20. junija pa je imel Cvetković govor na glavni seji «Jugorasa», delavski organizaciji Jugoslovanske radikalne zajednice, v katerem je med drugim povedal tudi naslednje:

«Predvsem je potreba spremeniti miselnost one druge strani, ki ni delavska, izmeriti je treba njene poglede na delovno silo, njena pojmovanja o gospodarski moči naroda in države. Boriti se je treba z zastarelo miselnostjo, ki je hodila po tujih izročilih tudi v sedanjih popolnoma spremenjenih razmerah v svetu. Oni so videli, da sloni gospodarstvo naroda na delovni sili in da je kapital zato tukaj, da podpre na temelju skupnega sodelovanja vse tisto, kar morejo ustvariti častitljive roke ljudstva. Oni so mislili, da je danes mogoče gospodarstvo kapitala nad delovnim svetom, medtem ko v državah z velikimi tradicijami in s konservativnimi pogledi prenehajo z navadami iz preteklosti in razglašajo, da ni več zasebne lastnine, da vse imetje pripada državi in narodni obrambi. Teorije o zlati podlagi denarja veljajo danes toliko, kolikršna je gospo-

darska delavnost države in kolikor je ta delavnost plodna in sposobna, da ustvari svojemu narodu delo, zaslužek in boljše življenjske pogoje. Vse finančne doktrine in vse teorije konservativnih pogledov iz preteklosti izginjajo in namesto njih se pojavlja narodna disciplina, organiziranje narodne produktivne sile in duha, kar je potrebno za vsa velika podjetja.

Tudi v naši državi se morajo sta-

lišča do kapitala in do delovne sile popravljati korist glavnega čimle naše narodne proizvodnje, v korist delovnega ljudstva. Čas to imperativno veleva. Če pogledamo okrog sebe druge države, bomo videli, da tam, kjer je bila disciplina in kjer je prišlo do sodelovanja med kapitalom in delovno silo, kjer je bila pravična osnova in kjer ni bila mogoča surova izraba delovnega sveta, kjer je ena volja od zgoraj določala odločno pravičen način in smer tega sodelovanja, kjer ni bilo ugibanja o tem, koliko časa se bo delalo, — da je bilo tam tudi več sile in več uspehov in da sta gospodarski in industrijski polet storila tisto, kar je bilo potrebno, da so prišle narodne tvorbe in obrambne sile do polnega izraza. Potemtakem moramo tudi mi streti staro miselnost. Kapital se mora kresati v korist delovnega ljudstva. To pomeni, da mora biti razdelitev dobrin pravičnejša. Vse ostrine je treba zgladiti. Socialna izravnava države se vsiljuje ob vsakem pogledu. Narodno gospodarstvo mora postati za res državno in narodno in mora služiti koristim naroda.»

— Sprememba v naši vladi. Minister za telesno vzgojo, Jevrem Tomić, je podal ostavko in je bil na njegovo mesto imenovan bivši narodni poslanec Dušan Pantić. Prejšnji minister pa je bil imenovan za belgrajskega župana.

Naše gospodarstvo

Zahteve občnega zbora Kmet. družbe

V četrtek dne 6. t. m. je bil občni zbor Kmetijske družbe, na katerem so bile sprejeti naslednje zahteve:

1. Pozdravljamo skrb banske uprave za združništvo in druge kmetijske organizacije, ugotavljamo pa, da se v isti meri ne upošteva tudi možnost delovanja in inicijative naše zadruge, oziroma njenih podružnic. Naše delo ni samo usmerjeno v to, da koristimo lastnim združnikom, temveč mu je namen, da doprinese tudi k napredku vsega kmetijstva naše banovine. Zaradi tega je nerazumljivo, da se naša obsežna organizacija že nekaj let ne pritegne k sodelovanju pri pospeševalnem delu na vasi.

2. Prepričani smo, da bodo mogle kmetijske zbornice le takrat uspešno zastopati koristi pripadnikov kmečkega stanu, če bo kmet sposoben preko svojih gospodarskih organizacij stopiti v boj za svoje pravice. Zaradi tega so kmetijske zbornice dolžne, vpostavit čim tesnejše stike z vsemi gospodarskimi in prosvetnimi organizacijami kmetov. Braniti morajo pri oblasteh in v vseh drugih primerih njihove interese in jih vedno vprašati za mnenje in nasvet, preden predlagajo kakšne ukrepe oblastem. Zato je treba uredbo o kmetijskih zbornicah dopolniti z bolj demokratičnim volilnim redom, po katerem bo dobilo združništvo skupaj z drugimi kmetijskimi organizacijami številnejše zastopstvo v zborničnem svetu. To zastopstvo naj bo v razmerju z gospodarsko močjo in s številom članov teh organizacij. Dokler pa uredba ni dopolnjena, naj zbornični svet kooptira nekoliko delegatov-predstavnikov gospodarskih organizacij iz svojega področja, kar lahko stori tudi po sedanjih uredbi.

3. Pridružujemo se zahtevi ostalih kmetijskih organizacij v državi in smatramo, da je vsako maksimiranje cen kmetijskih pridelkov tako dolgo škodljivo za kmetijstvo, dokler ni učinkovito izvedena kontrola cen industrijskih in obrtnih izdelkov, ki jih kmet kupuje. Šele takrat, kadar se bo napetost cen med kmetijskimi pridelki in nekmetijskimi izdelki izravnala na višino, kakor pred svetovno vojno, bo mogoče tudi maksimiranje cen kmetijskih pridelkov pri prodajah iz rok producenta. Zahtevamo, da se zajeti špekulacija raznih posrednikov in se jim odredijo minimalne nakupne cene za kmetijske pridelke, povsod tam, kjer je to z ozirom na vrsto blaga mogoče.

4. V zvezi s trgovino s kmetijskimi proizvodi zahtevamo, da se Prizad in direkcija za zunanjo trgovino pri ministrstvu za trgovino tako organizirata, da bodo kmetijski interesi popolnoma zavarovani. Kmetijske organizacije naj bodo v upravnem svetu teh ustanov zastopane z nadpolovičnim številom članov uprave. V poslovanju teh ustanov pa se naj odstranijo vsi nedostaki, ki so splošno znani in so kmetijstvu prinesli veliko škodo.

5. Zahtevamo, da se novelira lovski zakon in ukine neupravičena zaščita zajca.

6. Zahtevamo, da se izvede organizacija borbe proti sadnim škodljivcem dosledno in učinkovito in to ne samo s sredstvi, ki jih večinoma proizvaja tuja industrija, temveč tudi z biološko obrambo, ki je trajnejša in bolj učinkovita.

7. Zahtevamo, da se odpravi trošarina na vino, če pa to ni mogoče, da se pobiranje trošarine pavšalira.

8. Smatramo, da so se tudi z letošnjo maksimirano ceno modri galici premalo zavarovali interesi vinogradništva. Odbor za kontrolo cen namreč ni oni forum, ki bi mogel presoditi veliko škodo, ki bo zaradi tega nastala za naše narodno gospodarstvo. Smatramo, da bi morala država v teh izrednih prilikah iz lastnega interesa najti potrebna sredstva, da olajša nabavo galice vinogradnikom, če najde, da so tvornice upravičene zahtevati tako visoko ceno za galico. Ta izdatek naj država nadoknadi iz trošarine na vino, dokler jo pobira. Samo maksimiranje cene galice pa bi bilo sprejemljivo za vinogradnike le takrat, ako bi se istočasno odpravile vse trošarine na vino, državne in občinske, ker bi vinogradnik potem za svoj proizvod dosegel boljše cene. Odobravamo boj združnih organizacij za doseg gospodarsko opravičljive cene za modro galico in posebno, da so se odločile za ustanovitve lastne tvornice, ker le od tega pričakujemo stvarne koristi.

9. Z odredbo o prepovedi klanja živine in uvedbo brezmesnih dni je določeno, da se ženska teleta in mlade svinje do 1 leta starosti ne smejo klati. Noben preudaren gospodar ne bo prodal ženske teleta za zakolj, ako ga k temu ne prisilijo izredne okolnosti, kot pomanjkanje hrane itd., ali pa ako teleta ni za vzrejo. Če bi imeli merodajni, ki so to uredbo predpisali, statistiko o klanju ženskih telet in o upravičenosti njihovega klanja iz vzrejnih razlogov, bi uvideli, da ta odredba ni upravičena. Pač pa ima lahko takšna prepoved nezaželene posledice z ozirom na selekcijo živali. Čim bo žensko telet staro eno leto, ga kmet, ki je imel do takrat le stroške z njim, ne bo prodal za zakolj, temveč ga bo redil za plemo. Na ta način se selekcija živine ne pospešuje. Še večja pa bo škoda za našo živinorejo, če kmetje ne bodo pripuščali krav, ker ne smejo teleta po svojem prevdaru prodajati. Isto velja za mlade svinje, pri katerih se posledice že poznajo, ker so cene že začele padati. Zato predlagamo, da se prepoved klanja telet in mladih svinj ukine.

10. Smatramo, da je edini regulativ za cene goveje živine na domačem trgu izvoz pitanih volov, oziroma izvoz mesa od drugovrstnih volov od določene teže naprej. Zato zahtevamo, da se preneha z omejevanjem izvoza, čim bo kmet opravil poletna dela in začel pitati vole, ki mu za delo niso več potrebni. Obenem zahtevamo, da se prepove

vsak izvoz krepke hrane, posebno raznih industrijskih odpadkov, katerim je tudi primerno maksimirati ceno, da bo kmet mogel to hrano uporabiti za povečanje živinoreje.

Za ceneno zdravljenje živine

Škoda, ki jo povzročijo vsako leto našim živinorejcem razne živinske bolezni in nesreče, je velika. Skupna vrednost živine v Sloveniji je bila pred nedavnim po cenitvah nekaterih gospodarstvenikov okrog 600.000.000 din, škoda zaradi poginule živine pa je bila okrog 7.000.000 din. Ker je zdaj cena živini višja, je tudi njena vrednost in škoda poginule živine večja. Koliko škode utrpijo naši živinorejci zaradi hiranja živine, ki jo povzročajo razne kužne živinske bolezni, ni ocenjeno. Če pomislimo, da redi živino predvsem naš mali kmet in da je on tisti, ki ne more svoje živine zdraviti tako kot bi bilo potrebno, da trpijo škodo, ki smo jo zgoraj navedli predvsem mali živinorejci, ki oboleli živini ne morejo nuditi živinozdravniške pomoči.

V Sloveniji je za zdravljenje živine še vse premalo preskrbljeno. Primanjkuje živinozdravnikov, saj je v malo-katerem okraju več kot eden živinozdravnik. Ti živinozdravniki so prvič preveč oddaljeni, da se jih mnogo živinorejcev ne more poslužiti, drugič pa so živinozdravniki zaradi velike oddaljenosti tako dragi, da se živinorejci ne upajo poslužiti njihove pomoči iz strahu pred velikimi stroški.

Včasih je bilo po raznih krajih Slovenije dovolj domačih živinozdravnikov, ki so sloveli zaradi svojega znanja daleč na okoli. Ti so bili živinorejcem, zlasti revnejšim v veliko pomoč, saj so zdravili živino poceni in uspešno. Danes takih domačih živinozdravnikov ni več in živinorejci so navezani samo na izšolane živinozdravnike, ki pa se jih zaradi zgoraj navedenih vzrokov največkrat ne upajo klicati.

Škoda, ki jo utrpel naši živinorejci zaradi živinskih bolezni in nesreč vsako leto, je tako velika, da je treba storiti vse, kar se da, da se zmanjša na najmanjšo vsoto.

Predvsem pa je treba novih živinozdravnikov, ki ne bodo predragi, da se jih bodo posluževali vsi živinorejci. Dalje je treba preskrbeti cenena zdravila, kajti zdaj so velika predraga. Poskrbeti pa je treba za povračilo škode, ki jo povzročijo živinske bolezni in nesreče živinorejcem. Tu bi prišla v poštev predvsem samopomoč živinorejcev v obliki zavarovanja. Posebno pa je potreba več živinozdravnikov in cenjenih zdravil. Škoda, ki jo utrpijo naši živinorejci zavaljo živinskih bolezni in nesreč, bi se potem gotovo zmanjšala!

○ **Prisilni odkup pšenice in koruze.** Ministrski svet je sprejel uredbo, po kateri se morajo prijaviti vsi presežki pšenice in koruze. Kot presežki se smatrajo vse količine, ki jih imajo v zalogi proizvajalci, trgovci, predelovalci (mlinarji) ali zadruge, ki morajo te presežke prijaviti upravni oblasti I. stopnje v roku treh dni. Kot minimum, potreben za prehrano in rezervo do nove žetve, je določen pri vsakem imetniku pšenice in koruze za vsakega člana gospodinjstva do 10 let starosti 30 kg pšenice, preko 10 let starosti 60 kg pšenice, odnosno za vsakega člana gospodinjstva do 10 let starosti 60 kg koruze in preko 10 let starosti 120 kg koruze. Za prehrano živine je določeno: za konje, krave, bike in za svinje, ki se pitajo, po 400 kg koruze; za majhno živino, svinje in drobnico po 200 kg koruze.

Prizad (Privilegirana izvozna družba) je pooblaščen za nakup vseh presežkov in mu morajo vsa upravna oblastva I. stopnje takoj sporočiti prijavljeno količino pšenice in koruze. Za prestopke proti tej uredbi so določene zelo visoke kazni. Uredba je bila že objavljena v «Službenih novinah» in je bila hkrati tudi določena najvišja odkupna cena, ki je določena za pšenico od 224.— do 230.— din za 100 kg in za koruzo od 170.— do 180.— din za 100 kg.